
Araştırma Makalesi / Research Article

Türkiye’de Çevre Hizmeti Veren Yetkilendirilmiş Kuruluşların Mevcut Durumu, Sorunlar ve Hizmet Kalitesinin Artırılmasına Yönelik Öneriler

Gülen GÜLLÜ^{1*}, Bülent KADIOĞLU¹, İlkin YİĞİT¹, Evren TÜRKMEÑOĞLU¹, Ali TELLİOĞLU²

¹ Hacettepe Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü, Ankara, TÜRKİYE

² İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE
ggullu@hacettepe.edu.tr, bkadioglu@assystem.com, erenilkim@gmail.com, evrent@gmail.com, alitellioglu2003@yahoo.com

Received/Geliş Tarihi: 11.10.2023

Accepted/Kabul Tarihi: 24.06.2024

Özet: Türkiye’de çevre hizmeti veren yetkilendirilmiş kuruluşların mevcut durumunun tespiti, hizmeti veren ve alan kurum/kuruluşların gözlemediği sorunların tespiti ve verilen hizmetin kalitesinin artırılmasına yönelik önerilerin oluşturulmasına yönelik olarak bir araştırma yürütülmüştür. İncelemede ÇED, Çevre Yönetim Hizmetleri, Toprak Kirliliği Kontrolü ve Deniz Çevresinin Petrol ve Zararlı Maddelerle Kirlenmesine ilişkin Risk Değerlendirmesi, yeni uygulamaya girecek olan Atık Yönetim hizmetleri ele alınmıştır. Yeterlik hizmeti veren kurum/kuruluşların sayısı, coğrafi dağılımı, görev alan personel sayısı ve yapısı, hizmet alması gereken işletmelerin sayısı, Bakanlık/İl Müdürlüğü çalışan profili ve denetim sayısı incelemeleri ile mevcut durum değerlendirmeleri yapılmıştır. Bakanlık/İl Müdürlüğü, Yetkilendirilmiş kuruluşlar, Hizmet alan tesisler gibi paydaşların katılımı ile çalıştaylar ve anket çalışmaları ile sorunlar ve çözüm önerileri belirlenmiştir. Önerilen başlıca konular, Bakanlığın kontrol ve denetim mekanizmasının etkinleştirilmesi, yetkilendirme sürecinde bürokrasinin azaltılması, Bakanlığa sunulan hizmet ve rapor kalitesinin artması için sertifika programlarının düzenlenmesi, bürokrasinin ve denetimin kolaylaştırılması için yeterlik hizmetlerinin tek bir çatı altında toplanması, asgari birim fiyat tarifesi uygulaması olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Atık yönetim hizmeti, ÇED yeterlik, Çevre görevlisi, Çevre yönetim hizmetleri yeterlik şartları

Current Situation of Authorized Organizations Providing Environmental Services in Turkey, Problems and Suggestions for Increasing Service Quality

Abstract: The research was conducted to determine the current situation of the authorized institutions providing environmental services in Turkey, to identify the problems observed by the institutions/organizations providing and receiving the service, and to formulate suggestions for increasing the quality of the service provided. In the review, EIA, Environmental Management Services, Soil Pollution Control and Risk Assessment of Marine Environment Pollution by Petroleum and Harmful Substances, and Waste Management services that will come into effect were discussed. The number of institutions/organizations providing qualification services, their geographical distribution, the number and structure of the personnel employed, the number of enterprises that need service, the Ministry/Provincial Directorate’s employee profile and the number of inspections, and the current situation evaluations were performed. With the participation of stakeholders such as the Ministry/Provincial Directorate, Authorized Organizations, Service receiving facilities, problems and solution proposals were determined through workshops and surveys. The main proposed issues were the activation of the control and supervision mechanism of the Ministry, the reduction of bureaucracy in the authorization process, the regulation of certificate programs to increase the quality of services and reports provided to the Ministry, the gathering of competence services under a single roof to facilitate bureaucracy and auditing, and the application of a minimum unit price tariff.

Keywords: Waste management service, EIA qualification, Environmental officer, Environmental management services qualification requirements

1. Giriş

Tüm ülkelerde Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED), kuruluşların çevresel performanslarının izlenmesi, raporlanması ve denetimleri gibi çevre yönetimi uygulamalarında, hizmetin yararlılığı ve kalitesi ve ÇED raporlarının kalitesi konusunda endişeler taşınmaktadır. Bu şikayet, ÇED süreci ve çevre yönetim uygulamalarının nispeten yeni bir araç olduğu ülkelerde ve aynı zamanda ÇED'in uzun yıllardır faaliyet gösterdiği ülkelerde de duyulabilir. Bir çevre yönetim sisteminin olgunluğu ne olursa olsun, ülkelerin belirli bir hizmetin asgari düzeyde kalitesini sağlayan akreditasyon, sertifikasyon gibi mekanizmalara yatırım yapması gerekli görünmektedir. İdeal olarak, bu tür mekanizmalar verilen çevre yönetimi hizmetinin kalitesini artırır ve uygulayıcıları iyi uygulamalara yönlendirir (IEMA, 2011; Jha-Thakur ve Fischer, 2016).

Dünyada, ÇED dahil olmak üzere, çevre ve sürdürülebilirlik alanında çalışanlar için, verilen hizmetin kalitesinin artırılması, bu alanda görev alan profesyonellerin performanslarını desteklemek, bilgilerinin güncellenmesine yönelik sertifika programları düzenlemek, öğrenmelerini teşvik etmeye yönelik olarak kaynak, araç hizmeti sunmak, araştırma ve bilgi paylaşımında bulunmaya yönelik bağımsız organizasyonların hizmet verdiği görülmektedir. Bu organizasyonlar, firmaları akredite eden, firmalarda çalışan bireyleri de sertifikalandıran yapılardır (IEMA, 2011; URL-1; URL-2). Bu organizasyonlar içinde ülkemizde de Çevre Yönetimi Sertifika Programı yürüten kuruluşlardan biri İngiltere'nin çevre yönetimi alanında sertifika programları yürüten Çevre Yönetimi ve Değerlendirme Enstitüsü (Institute for Environmental Management and Assessment, IEMA) dır. Bu Enstitü, öğrenci, mezun, uygulayıcı gibi farklı deneyim ve statüdeki üyelerine uluslararası alanda geçerliliği olan çevre yönetimi, atık yönetimi, net sıfır uygulamaları, çevresel sürdürülebilirlik alanlarında sertifika programları düzenlemektedir (IEMA, 2011).

Çevresel Etki Değerlendirme sürecinin yeni olduğu ülkeler kadar, uzun yıllardır faaliyet gösterilen ülkelerde de, üretilen ÇED raporlarının kalitesi hakkında endişeler vardır. Bir ÇED sisteminin olgunluğu ne olursa olsun, ülkelerin asgari düzeyde ÇED uygulaması kalitesi sağlayan akreditasyon/sertifikasyon gibi mekanizmalara yatırım yapması gerekli görünmektedir. İdeal olarak, bu tür mekanizmalar çevre yönetim uygulamalarının performansını artırır.

Bu araçlardan biri, ÇED kapsamında kilit görevleri üstlenen kişi veya kuruluşların akreditasyonu veya belgelendirilmesidir. Genellikle ÇED akreditasyonu, ÇED hazırlayıcılarının kalitesini yönetmeyi amaçlar, ancak ÇED incelemecilerinin sertifikalandırıldığı örnekler de mevcuttur. Hizmet verecek kişiler ve/veya bağlı oldukları firmalara akreditasyon verilmesi, düşük kalitedeki ÇED raporlarının kalitesinin artırılması için “kolay bir düzeltme” olduğu kanıtlanmamıştır. Sertifikasyon ve akreditasyon sistemleri, önemli bir ön yatırım ve devam eden yönetim maliyetleri gerektirir.

Ülkemizde, çevre yönetimi hizmeti kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Çevre Yeterlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından düzenlemesi yapılan ve makale kapsamında incelenen yönetmelik ve tebliğler ve içerikleri aşağıda verilmiştir:

- 30/7/2019 tarihli ve 30847 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevre Yönetimi Hizmetleri Hakkında Yönetmelik:
Çevre mevzuatı ve 10/9/2014 tarihli ve 29115 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında ülkemizde çevre yönetimi hizmeti verecek personelin, çevre yönetim birimlerinin ve çevre danışmanlık firmalarının taşınması gereken şartları, yükümlülüklerini, çalışma usul ve esaslarını, yeterlik belgesi başvurusunun yapılması ve değerlendirilmesi ile yeterlik belgelerinin verilmesi, denetlenmesi, askıya alınması ve iptali ile ilgili konuları içerir.

- 29/11/2019 tarihli ve 30963 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yeterlik Belgesi Tebliği:
29/7/2022 tarihli ve 31907 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ÇED Yönetmeliği kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalarını derlemeye yönelik olarak hazırlanacak olan proje tanıtım dosyası, çevresel etki değerlendirme başvuru dosyası, çevresel etki değerlendirme raporu ve proje ilerleme raporu hazırlayacak kurum ve kuruluşlarda aranacak şartlar başvuruların değerlendirilmesi, ÇED yeterlik belgesinin verilmesi, vize edilmesi, askıya alınması, iptali ve denetimi ile ilgili konuları kapsar.
- 17/6/2011 tarihli ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Toprak Kirliliđinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği:
8/6/2010 tarihli ve 27605 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Toprak Kirliliđinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik uyarınca kirlenmiş saha değerlendirme ve temizleme çalışmalarını yapacak olan kurum ve/veya kuruluşun asgari özelliklerinin belirlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenler, bu amaçla gerekli raporları hazırlayacak ve faaliyetleri yürütecek kurum ve/veya kuruluşta aranacak şartları, Yeterlilik Belgesi Komisyonunun oluşumu, çalışma usul ve esaslarını, başvuruların değerlendirilmesi, yeterlilik belgesi verilmesi, denetlenmesi, vize edilmesi ve iptali ile ilgili konuları kapsar.
- 12/12/2014 tarihli ve 29203 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine İlişkin Risk Değerlendirmesi Ve Acil Müdahale Planlarını Hazırlayacak Kurum Ve Kuruluşların Asgari Özelliklerine Dair Tebliği:
21/10/2006 tarihli ve 26326 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanunun Uygulama Yönetmeliği uyarınca risk değerlendirme ve acil müdahale planlarını hazırlayacak kurum/kuruluşların asgari özelliklerinin belirlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenler, bu amaca ilişkin risk değerlendirme ve acil müdahale planlarını hazırlayacak kurum/kuruluşlarda aranacak koşulları, çalışma usul ve esaslarını, başvuruların değerlendirilmesi ve denetlenmesine ilişkin hükümleri kapsar.

Tüm bu hizmetlerin yürütülmesini talep eden firmalar, yetkilendirme için Bakanlığa ayrı ayrı başvuru yapması gerekmekte, aynı nitelikli başvuru belgelerinin her bir başvuru için E-ÇED sisteme yüklenmesi, ilgili yeterlik mevzuatı gereğince Bakanlık/İl Müdürlüğü tarafından tüm başvuruların inceleme ve denetlenmesinin yapılması gerekmektedir. Verilen hizmetin kalitesi incelendiğinde ise, hizmeti veren kişilerin değişen şartlar ve hızla gelişen çevresel/teknolojik konular açısından eğitime ihtiyaç duyduğu, hizmet alması gereken kişilerin çevre duyarlılığının yeterince yüksek olmamasından ötürü verilecek hizmeti gereksiz görmeleri vb. nedenlerle istenilen düzeyde hizmet üretilemediği görülmektedir.

Bu makalenin amacı, hizmet veren tüm paydaşların sorunlarının, mevcut durumların tespiti ile verilen hizmetin kalitesinin artırılmasına yönelik alternatiflerin gözden geçirilmesi, uygulanabilecek farklı yöntemleri tanıtmak ve ülkemizde uygulanabilecek yöntem önerisi yapmak, ve bu yöntemin uygulanması ile ilgili sürdürülebilirlik değerlendirme yapmaktır. Makale kapsamında kullanılan tüm veriler Bakanlığın E-ÇED uygulamasında kayıtlı olan bilgilerden edinilmiştir. Yapılan değerlendirmeler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından sağlanan mali destek ile 2021-2022 yılları arasında yürütülmüş olan Yeterlik Hizmetlerinin Etkinleştirilmesine Dair Kapasite Geliştirilmesi Projesi sonuçlarından derlenmiştir. Proje sonucunda yapılan değerlendirmeler ve öneriler doğrultusunda Çevre Yönetimi Hizmetleri Yönetmeliği 01.11.2022 tarihinde, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yeterlik Belgesi Tebliği 31.12.2022 tarihinde yenilenmiştir.

2. Mevcut durum

Mevcut durum değerlendirmeleri, yeterli hizmeti veren kurum/kuruluşların sayısı, coğrafi dağılımı, görev alan personel sayısı ve yapısı, hizmet alması gereken işletmelerin sayısı, Bakanlık/İl Müdürlüğü çalışan profili ve denetim sayısı incelemeleri ile başlatılmıştır. İlgili veri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı e-ÇED sisteminden 2021 yılında temin edilmiştir.

Katılımcılara ön analiz ile tespit edilen sorunlar ve bunlara dair bazı önerilere dair görüşleri sorulmuştur. Sorulan sorular ve katılımcıların verdikleri yanıtlar ÇED ve Çevre Yönetim Hizmetleri yönetmelikleri özelinde Tablo 1 ve Tablo 2’de verilmektedir.

2021 yılı itibariyle, ÇED Yeterlik Belgesi aktif olan 207 adet kurum kuruluş bulunduğu, bu kuruluşların büyük bir kısmının Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir’de yerleşik olduğu, ÇED Yeterlik Belgesine sahip kurum/kuruluşlarda çalışan toplam aktif personel sayısının 2219 ve toplam personelin yaklaşık %48’inin çevre mühendisi olduğu tespit edilmiştir. Enerji Yatırımları, Ulaşım ve Kıyı Yatırımları ve Turizm ve Konut sektörlerinde ÇED Yeterlik Belgesine sahip bazı kurum/kuruluşlar sektörlerinde rakiplerine göre çok daha fazla raporun hazırlanmasında görev aldığı görülmüştür. Bu durum hali hazırda sektörel bazlı olarak bazı firmaların kurumsal kapasitesinin ve tecrübesinin olduğunu göstermektedir (ÇŞİDB, 2022).

Tablo 1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yeterlik Belgesi Tebliği'ne ilişkin sorulara verilen yanıtlar

Soru	Yanıt Sayısı	Evet (%)	Hayır (%)	Fikrim Yok (%)
ÇED Yeterlik Belgesi Tebliği sizce anlaması ve uygulaması kolay bir mevzuat mıdır?	247	75	19	5
ÇED Yeterlik Belgesi Tebliğinde talep edilen şartlar yeterli midir?	246	51	40	9
ÇED Yeterlik Belgesi Tebliğindeki yeterlik kriterlerinin ÇED Raporu / Proje Tanıtım Dosyalarının kalitesinin artırılmasında etkili bir araç olduğunu düşünüyor musunuz?	247	60	36	4
Sektörel bazda yeterlilik şartlarının oluşturulması ve bu kurum/kuruluşlarda görev alan personellerin alan uzmanlığa sahip olması konusunda düzenlemeler yapılmalı mıdır?	246	82	15	4
Sizce ÇED Firmaları yetkili idare tarafından yeterince denetlenmekte midir?	245	29	56	15
Sizce ÇED Raporları / Proje Tanıtım Dosyalarının için asgari ücret tarifesi uygulanmalı mıdır?	246	78	14	8
Sizce ÇED Yeterlik hizmetlerinde merkezi danışmanlık belirleme sistemi uygulanmalı mıdır?	247	68	17	15
İnceleme ve Değerlendirme Komisyon Toplantıları sonucunda veya Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin Proje Tanıtım Dosyalarını incelemeleri sırasında ÇED Yeterlik Belgesine sahip firmalara verilen ceza puanlarının derecelendirilmesi yeniden düzenlenmeli midir?	246	66	22	12
Sizce ÇED Yeterlik Belgesi Tebliğinde çok sık mı değişiklik yapılmaktadır?	247	23	58	19
Sizce ÇED Yeterlik Belgesi Tebliğinde değişiklik yapılması gerekmekte midir?	245	61	22	17

Çevre yönetim hizmetleri kapsamında görev alan çevre mühendisi/yetkilendirilmiş kişi belgesi sahibi sayısının 11814 adet olduğu, bu belgeye sahip kişilerin %91'inin çevre mühendisi olduğu tespit edilmiştir. Çevre görevlilerinin/çevre mühendislerin yoğun olarak yerleştiği illerin, İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa olduğu doğu bölgelerinde oldukça düşük oranda çevre görevlisi/mühendisinin bulunduğu tespit edilmiştir. 11814 çevre görevlisinin 6738 kişisi belgesini aktif olarak kullanmaktadır. Belgesini aktif olarak kullanan 6738 kişinin yaklaşık % 54'ü çevre danışmanlık firmalarında, %21,1'i ise çevre yönetim birimlerinde görev yapmaktadır. Kalan %24,9'u ise tesislerde tam zamanlı çevre görevlisi olarak görev almaktadır. Bakanlık tarafından bugüne kadar verilen çevre yönetim birimi yeterlik belgesi sayısı 338 adettir. Çevre yönetim belgelerinin %57'si tesisler tarafından, %28'i Belediye, %10'u Kurumlar tarafından alınmıştır (ÇŞİDB, 2022). Çevre danışmanlık firmalarının sanayinin yoğun olduğu bölgelerde kurulduğu gözlenmiştir. 2019 yılı Çevre Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında bu hizmeti vermeye yetkilendirilmiş çevre görevlisi/çevre mühendisi sayısı ve hizmet vereceği tesis sayıları göz önüne alındığında yetkilendirilmiş kişi sayısının olması gerekenden 3,5 kat fazla olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte hali hazırda aktif olarak çalışan yetkilendirilmiş kişilerin ortalama %20 kapasite ile çalıştığı da söylenebilir. Bu durum rekabeti getirmekte, oldukça düşük ücretlerle hizmet verilmesi ile sonuçlanmaktadır.

Tablo 2. Çevre Yönetim Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğe ilişkin sorular

Soru	Yanıt Sayısı	Evet (%)	Hayır (%)	Fikrim Yok (%)
Çevre Yönetimi Hizmetleri Hakkında Yönetmelik sizce anlaması ve uygulaması kolay bir mevzuat mıdır?	410	77	20	3
Çevre Yönetim Hizmeti yeterlik kriterlerinde talep edilen şartlar yeterli midir?	410	52	39	10
Çevre Danışmanlık firması yeterlik kriterlerinde talep edilen şartlar yeterli midir?	409	52	42	6
Çevre görevlisi ve çevre mühendisinin, çevre yönetim biriminin ve çevre danışmanlık firmalarının mükellefiyetlerinin çevresel etkilerin en aza indirilmesi ve / veya önlenmesi yönünde etkili bir araç olduğunu düşünüyor musunuz?	407	67	30	3
Mevcut durumda çevre görevlisi ve çevre mühendisinin, çevre yönetim biriminin ve çevre danışmanlık firmalarının mükellefiyetlerinin eksiksiz ve zamanında yerine getirildiğini düşünüyor musunuz?	407	27	68	5
Sektörel bazda yeterlilik şartlarının oluşturulması ve bu kurum/kuruluşlarda görev alan personellerin alan uzmanlığa sahip olması konusunda düzenlemeler yapılmalı mıdır?	408	80	16	5
Sizce çevre görevlileri/mühendisleri, çevre yönetim birimleri, çevre danışmanlık firmaları yetkili idare tarafından yeterince denetlenmekte midir?	408	41	53	6
Sizce çevre danışmanlık firmaları hizmetleri için asgari ücret tarifesi uygulanmalı mıdır?	409	87	7	6
Sizce çevre danışmanlık firmaları hizmetlerinde merkezi danışmanlık belirleme sistemi uygulanmalı mıdır?	409	71	21	8
Denetimler sonunda çevre görevlisi, çevre mühendisi, çevre yönetim birimi ve firmaların; yeterlik belgelerin askıya alınması ve iptali konusunda ceza puanlarının derecelendirilmesi yeniden düzenlenmeli midir?	408	63	28	9
Sizce Çevre Yönetimi Hizmetleri Hakkında Yönetmeliği'nde çok sık mı değişiklik yapılmaktadır?	408	21	65	14
Sizce Çevre Yönetimi Hizmetleri Hakkında Yönetmeliği'nde değişiklik yapılması gerekmekte midir?	409	64	22	13

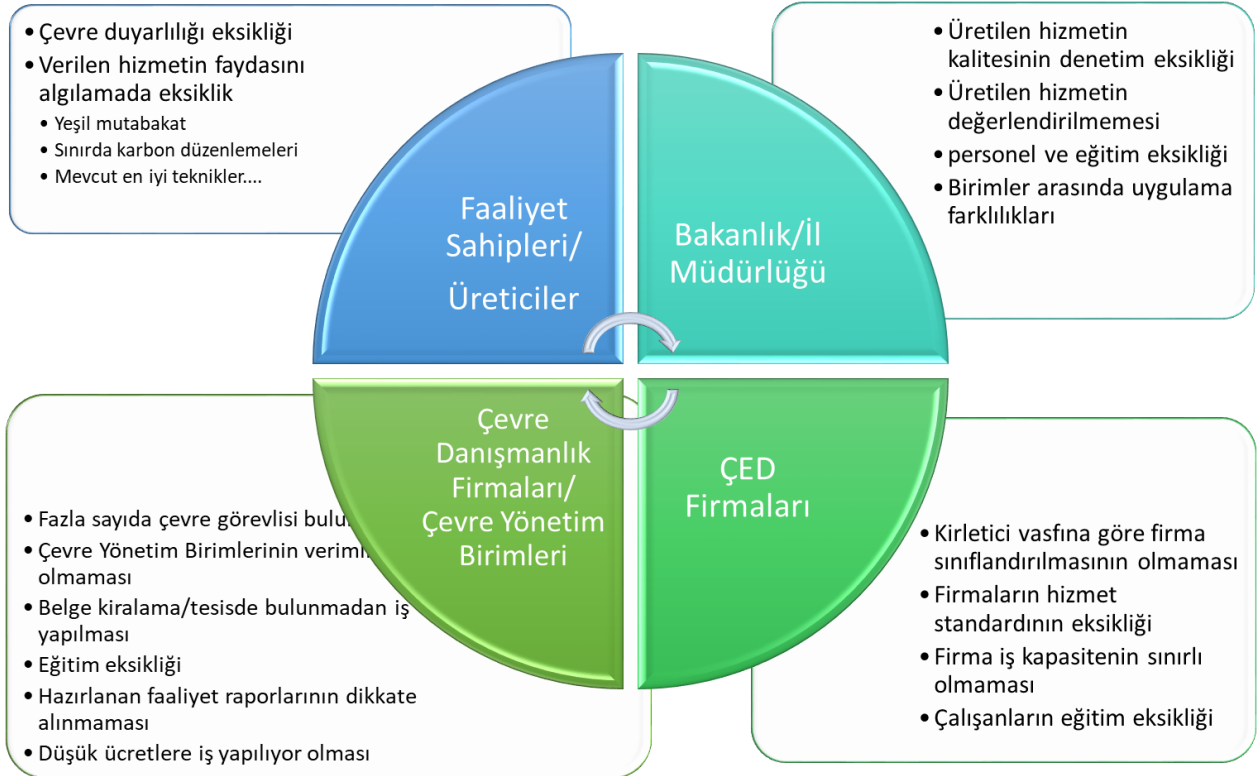
Farklı paydaşların yeterli hizmetleri kapsamında görüş ve önerileri düzenlenen anket çalışması ve çalıştaylar ile toplanmıştır. 238’i Bakanlık ve İl Müdürlüğü personeli, 137’isi çevre danışmanlık firması, 65’i Çevre danışmanlık ve ÇED yeterlik firması, 12’si ÇED yeterlik firması 10’u toprak kirliliği ve 6’sı Deniz kirliliği yeterlik belgesine sahip katılımcılardan oluşan toplam 542 yanıt alınmıştır.

3. Sorunlar

Yapılan birebir görüşmeler, düzenlenen anket sonuçları, çevresel etki değerlendirmesi uygulamaları konusunda çalışan Bakanlık Birimleri temsilcileri, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcileri, üniversiteler, sanayiciler, sivil toplum kuruluşları, Çevre Hizmetleri, ÇED Yeterliği olan firma temsilcileri ve özel sektörden 423 temsilcinin bir araya geldiği 13-14 Nisan 2022 tarihinde çevrimiçi olarak düzenlenen çalıştaylar sonunda Şekil 1’de gösterilen başlıca sorunlar tespit edilmiştir.

Yapılan değerlendirmelere göre en önemli sorunun faaliyet sahiplerinin çevre duyarlılığı eksikliği olduğu, alacakları hizmet ile döngüsel ekonomiye katkıları ve çevresel kayıplarının maliyetleri gibi görece uzun vadede kendilerine olası etkilerinin farkında olmadıkları görülmektedir. Bu nedenle yasal olarak almaları gerekli olan çevresel yönetim hizmetini en düşük ücretle, herhangi bir fayda beklemeeksizin alma yoluna gittikleri gözlenmiştir. Verilen hizmetin kalitesinin Bakanlık/İl Müdürlüğü tarafından yetersiz personel/bilgi eksikliği/uygulama farklılıkları nedenleriyle yeterince denetlenmemesi de verilen hizmetin faydasını ortaya koyamamaktadır.

Çevre Yönetim hizmeti vermeye aday çok sayıda çevre görevlisinin/çevre mühendisinin sektörde bulunuyor olması rekabeti artırmakta, bu da önemli fiyat kırımlarına neden olabilmektedir. Çevre Yönetim Hizmeti verecek mülga çevre görevlileri ise yeterli mevzuat ve farklı sektörlerle yönelik teknik bilgi eksikliği nedeniyle yeterince fayda sağlayamamakta, farklı İl Müdürlüklerinde uygulamalardaki standart dışı uygulamalar hizmetin kalitesini düşürmektedir.

Şekil 1. Farklı paydaşlar açısından tespit edilen başlıca sorunlar

4. Öneriler

Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi kapsamında incelenen ÇED, Çevre Yönetimi Hizmetleri, Toprak Kirlenmesi ve Deniz Kirliliği Risk Değerlendirmesi mevzuatları doğrultusunda yeterlik belgesi almak isteyen ve yeterlik alan tüm firmalar için geçerli olması planlanan ortak öneriler aşağıda verilmiştir.

Tek Yeterlik Çatısı Altında Yeterlik Konularının Birleştirilmesi :

İstenilen bilgi ve belgeler ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından yetkilendirilen diğer Yeterlik Belgesi mevzuatlarında (ÇED, Çevre Yönetimi Hizmetleri, Toprak Kirlenmesi ve Deniz Kirliliği Risk Değerlendirmesi) da yer aldığından birden fazla Yeterlik Belgesine başvuru yapan kurum/kuruluşlardan mükerrer belge talebine yol açmakta, süreci uzatmakta ve ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün iş yükünü arttırmaktadır. Bu nedenle Yeterlik Belgesi Mevzuatının kurum/kuruluşlara ait özlük bilgilerin tek bir madde altında toplanması önerilmektedir. Çevre Yeterlik Hizmetlerinin başvuru süreçlerinin elektronik ortamda tek bir çatı altında toplanması önerilmektedir.

Tek yeterlik mevzuatı kapsamında başvuru yapan firmadan aşağıda yer alan ortak bilgi ve belgelerin sunulması önerilmektedir.

- Çevre ile ilgili mühendislik, müşavirlik, araştırma geliştirme, etüt, fizibilite, proje, rapor, eğitim ve benzeri konularda çalıştığını gösteren Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
- Verilen hizmetin özelliğine, personel sayısına ve çalışma şartlarına uygun olacak şekilde çalışma mekânları, toplantı salonu, arşiv odası ve hizmet aracı,
- Çalışanların SGK sigortalı işe giriş bildirgesi veya şirket ortağı ise ortak olduğuna dair belge,
- Başvuru yılına ait ticaret ve sanayi odasından alınacak sicil belgesi veya sicil kaydı,
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı ve ilgili meslek odalarından herhangi birinden alınan mühendislik-müşavirlik belgesi veya büro tescil belgesi,
- Başvuru bedelinin, Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü hesabına yatırılması,
- Gelir İdaresi Başkanlığı "Borcu Yoktur Yazısı"
- Kayıtlı Elektronik Posta adresi,
- Firmanın faaliyet konularını ve iletişim bilgilerini aktaran web sayfası,
- İl Müdürlüğü Uygunluk Yazısı

Diğer Öneriler:

- Şahıs şirketlerine çevre danışmanlık firması yeterlik belgesi verilmemesi önerilmektedir.
- İlgili yeterlik konularında ÇED Raporlarının ve çevre danışmanlık firmalarının kalitesinin bağımsız kuruluşlar tarafından değerlendirilerek ödüllendirilmesinin sağlanması ile hizmet kalitesinde artırılması planlanmaktadır.
- Çevre Yönetimi, ÇED hizmeti veren tüm personelin temel eğitim programlarını alması, su, hava, toprak, atık yönetimi, gürültü kirlenmesi gibi teknik konularda uzmanlaşmalarını sağlayacak sertifika programlarına katılmaları önerilmiştir.
- Çevre yönetimi hizmeti asgari birim fiyatının tanımlanması önerilmiştir.
- Sınırlı denetim kapasitesinin artırılması için denetime yardımcı olabilecek aşağıdaki hususların çevre yönetim hizmetinin yerinde yapıldığının kanıtlanması için önerilmektedir.
 - QR kodun okutulması ile tesise giriş yapılması, (EK-1 tesislere kart okuyucu bulundurma zorunluluğu getirilmesi)
 - IP ve GPS datsının eşleşmesinin sağlanması, (EK-2'ler için sağlanabilir.)
 - Aylık faaliyet raporlarının konum bilgisi eşleşmesi yapılmadan imzalanmaması,
- Uygulanan ceza puanlarının çeşitlendirilmesi, ihlaller, kusurlu durumlar, yanlış ve yanıltıcı bilgi verme vb. konularda hem yetkili firmaya hem de firmada görev alan çevre yöneticisine uygulanması önerilmiştir.

- Hizmet verilmesi planlanan sektörlerin çok çeşitli olması ve farklı çevresel etkiler göstermesi ve işbaşı eğitim prensibi göz önüne alınarak sürekli gelişen ve değişen mevzuat ve uygulamaları konularında kişilerin bilgilerinin de güncellenmesi önerilmiştir.
- Bakanlık merkez ve taşra teşkilatlarında ilgili konularda görev yapan kişilerin de eğitim alması önerilmektedir.

5. Önerilerin sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi

Ortaya konulan çıktıların uzun vadede başarılı olması “Sürdürülebilir” niteliğe sahip olmasına bağlıdır. Sürdürülebilir hedeflerle hazırlanmış öneri paketleri, belirli bir zaman sınırıyla karşılaşmaksızın uygulanan alanda katkı sağlamaya devam edecektir. Bu makalede önerilen faaliyetlerin uygulamasının hangi koşullara bağlı olduğu mali, kurumsal ve politik unsurlar açısından ele alınarak irdelenmiştir.

5.1. Önerilerin mali sürdürülebilirliği

Mali destek sağlanarak başlanmış ve sonuçlarına ulaşılmış bir projenin etkilerinin uzun bir zaman dilimine yayılması için proje bittikten sonra gerekli olan mali kaynağın nasıl ve nereden sağlanacağı mali sürdürülebilirlik olarak açıklanır. Bu bölümde belirlenen kısa ve orta vadeli eylem planlarının uygulanmasında ilave bir mali bütçe gerekliliği irdelenmiştir.

Önerilen kısa ve orta vadeli eylem planları Tablo 3’te sıralanmıştır:

Tablo 3. Eylem planı önerileri

No	Konu	Yapılacak Faaliyetin Niteliği	Önceliklendirme	Öncelikle Tamamlanması Gereken Adımlar
1	Tüm Yeterlik konularının tek bir mevzuat altında toplanması	Yönetmelik Değişikliği	Kısa vade	Taslak mevzuatın hazırlanması Çevre Yeterlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığının yapısının değişmesi, Yazılım ihtiyacı için hizmet alımı
2	Toprak Kirliliği, Deniz Kirliliği, ÇED ve Çevre Yönetim Hizmeti sürecinin iyileştirilmesi için bu konularda görev yapan kişilerin sertifikasyona sahip olmasının sağlanmasına yönelik altyapının kurulması	Yönetmelik Değişikliği Sertifika programlarının açılması	Kısa vade	Sertifika programlarının tanımlanması, Sertifika programlarının hazırlanması, Yönetmeliğin Geçici Madde ile yapının kurulmasına ilişkin açıklamanın yer alması,
3	Sertifikasyon Programlarını yürütecek Eğitim Kurumlarının ve Eğiticilerin Yetkilendirilme Şartlarının Belirlenmesi ve Yetkilendirilmesi	Çevre Ajansı Kanunu Değişikliği, Yönetmelik Değişikliği / Sertifikasyon Programlarını yürütecek eğitim kurumlarının ve eğiticilerin tanımlanması,	Kısa Vade	Eğiticilerin eğitiminin tamamlanması, Eğiticilerin ve eğitim kurumlarının yetkilendirilme şartlarının tanımlanması, Eğiticilerin sertifikasyon programlarının tamamlanması

Tablo 3. (devamı) Eylem planı önerileri

No	Konu	Yapılacak Faaliyetin Niteliği	Önceliklendirme	Öncelikle Tamamlanması Gereken Adımlar
4	Çevre Yönetim Hizmetleri konusunda asgari birim fiyat tarifesi uygulanması	Yönetmelik Değişikliği	Kısa Vade	Asgari birim fiyat tarifesinin tanımlanması
5	Çevre Yönetim hizmeti verenlerin tesiste bulunduğu tespitine yönelik altyapının kurulması	Yönetmelik Değişikliği/Altyapının tanımlanması ve kurulması	Orta Vade	Yazılım alt yapının kurulması, Ekipmanların yerleştirilmesi, donanım altyapısının kurulması
6	Kusurlu çevre yönetim hizmeti veren kişi ve firmaların ceza uygulamalarının etkinleştirilmesi	Yönetmelik Değişikliği	Kısa vade	Yönetmelikte ceza sisteminin yenilenmesi, Ceza şartlarının mevcut yazılımlara entegrasyonu
7	ÇED yeterlik belgesi sahibi özel sektör yatırımcıların dışarıdan ÇED hizmeti alma zorunluluğu eklenmesi	Yönetmelik Değişikliği	Kısa Vade	Yönetmeliğin taslağın yayınlanması
8	Çevre yönetim birimi yeterlik sahibi olan kurum ve kuruluşların dışardan Çevre Yönetim Hizmeti alma zorunluluğu eklenmesi	Yönetmelik Değişikliği	Kısa vade	Yönetmeliğin taslağın yayınlanması
9	Çevre yönetim hizmeti veren kişinin farklı firmalara ÇED konusunda hizmet vermesinin engellenmesi	Yönetmelik Değişikliği, Yazılımda gerekli altyapının tanımlanması	Kısa Vade	Yönetmeliğin taslağın yayınlanması
10	Çevre Yönetim Hizmeti Verecek Kişilerin, "Aday Çevre Yöneticisi" "Çevre Yöneticisi" "Kıdemli Çevre Yöneticisi" şeklinde Tanımlanması	Çevre Kanunu Değişikliği, Yönetmelik Değişikliği	Kısa Vade	Çevre Kanununun Değiştirilmesi, Yönetmeliğin taslağının yayınlanması,
11	ÇED Raporlarının ve çevre danışmanlık firmalarının kalitesinin bağımsız kuruluşlar tarafından değerlendirilerek ödüllendirilmesinin sağlanması	Yönetmelik Değişikliği / Akreditasyon Hizmetini verecek kurumsal yapının tanımlanması	Orta vade	Ödül kriterlerinin belirlenmesi

Bu eylemler içinde önemli ölçüde bütçe gerektiren eylemler yer almaktadır. Tüm yeterlik konularının tek bir yazılım ile yürütülmesi, denetlenmesi işlemleri bir yazılım hazırlanması gereklidir. Bu yazılımın hazırlanması için hizmet alımına yönelik bütçe tanımlanması gereklidir.

Bir başka bütçe ayrılmasını gerektiren eylem Sertifikasyon Programlarının hazırlanması eylemidir. Hem ÇED hem de Çevre Danışmanlık hizmeti verecek firmalarda çalışan teknik personelin, Bakanlık ve İl Müdürlüğünde görevli uzmanların Yönetmelikte tanımlanan uzmanlık sertifika eğitimlerinin hazırlanması, eğitici eğitimlerinin verilmesi için düzenlemelerin yapılması ve bütçe tanımlanması gereklidir.

5.2. Kurumsal Sürdürülebilirlik

Önerilen eylem planlarının uygulamasında yer alan paydaşların (Bakanlık, İl Müdürlüğü, ÇED Yeterlik Firmaları, Çevre Danışmanlık Firmaları vb.) mevcut görevlerine devam edip etmeyeceği, ya da hangi şartlarda devam edeceği, önerilerin paydaşlar üzerindeki etkilerinin sürdürülebilirliği bu başlık altında değerlendirilmiştir.

ÇED Yeterlik sahibi firmalar halihazırda ÇED/PTD ayrımı olmaksızın her türlü raporu hazırlayabilme yetkinliğine sahip olabilmektedir. ÇED yeterliği alabilmesi için firmaların sahibi olması gereken personel yapısına göre, biri çevre mühendisi, diğer ikisi farklı meslek gruplarından olacak şekilde 3 kişiyi sürekli olarak istihdam etmeleri, bunlar dışında bir personeli de Rapor koordinatörü olarak daimi olarak çalıştırması gereklidir. Bu yapıyı kuran firmalar herhangi bir kota olmaksızın diledikleri sayıda ÇED/PTD raporu hazırlayabilmektedir. Önerilen yeterlik şartları ise firmaları PTD/ÇED raporu hazırlayabilme durumuna göre A/B sınıfı şeklinde ayırmakta, proje koordinatörü üzerinden firmanın yürütebileceği rapor sayısına kota getirilmiştir. A sınıfı firmalar, 2'si çevre mühendisi, 2'si diğer meslek gruplarından, 2'si proje koordinatörü olabilecek yeterlikte toplam 6 kişiyi sürekli olarak istihdam etmek zorundadır ve koordinatör başına aynı anda 6 ÇED raporu hazırlayabileceklerdir. Bu durumda mevcut durumda 4 personel ile ÇED yeterliği alınabilirken, önerilen mevzuat ile belli yıl deneyimine sahip toplam 6 personel ile ÇED raporu hazırlayabileceklerdir. Halihazırda yeterliği olan bazı firmaların bu yapıyı kurabilmeleri için ilave personel istihdam etmeleri ve önerilen yönetmelikteki teknik uzmanlık sertifikalarına sahip olmalarını sağlamaları gerekmektedir. B sınıfı firmalar ise, biri çevre mühendisi, diğeri diğer meslek gruplarından olacak şekilde, bir proje koordinatörü ile birlikte toplam 3 personel ile bu hizmeti verebileceklerdir. Tek proje koordinatörü ile B sınıfı firma aynı anda en fazla 20 PTD raporu hazırlayabilecektir. Bu durumda sadece PTD raporu hazırlayacak olan firmaların sürekli istihdam etmeleri gereken personel sayısı 4'ten 3'e indirilmiştir.

Halen ÇED Yeterlik Belgesi olan firmaların ortalama personel sayısı 10 civarındadır (ÇŞİDB, 2022). TEİAŞ, DSİ, Karayolları gibi yatırımcı kuruluşların haricindeki ÇED firmalarının ortalama personel sayısı ise 7 civarındadır. Bu durumda, halen ÇED yeterlik belgeli firmaların ilave personel istihdamından çok, personelinin teknik uzmanlık sertifikasına sahip olması önerilen yönetmelik şartları için en önemli gerekliliktir.

Çevre Danışmanlık firmaları açısından ise, mevcut durumda çevre mühendisi lisans veya lisansüstü programından mezun olmuş, Bakanlık merkez ve taşra teşkilatlarında en az 5 yıl çalışmış veya tarafından düzenlenen eğitime katılıp başarılı olmuş olan yetkilendirilmiş en az dört personelin sürekli olarak istihdam edildiği firmalar yeterlik alabilmektedir. Çevre Danışmanlık firmaları, Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2'sinde yer alan tüm işletmelere herhangi bir ayırım olmaksızın hizmet verebilmektedir. Önerilen değişiklik ile Ek-1 faaliyetlerine hizmet verebilecekler A sınıfı, Ek-2 faaliyetlerine hizmet verenler B sınıfı olmak üzere Danışmanlık firmaları 2 ayrı sınıfa ayrılması önerilmiştir. A sınıfı firmalar sürekli istihdam edilen 6 Çevre Yöneticisinden oluşurken, B

sınıfı firmalar toplam 4 Çevre Yöneticisi ile kurulabilecektir. A sınıfı firmada görevli çevre yöneticilerinden birinin en az 6 yıl deneyimi yeterliyken, B sınıfı firmada en az 3 yıl deneyimli bir çevre yöneticisi yeterli olabilmektedir. Mevcut durumda Çevre Danışmanlık hizmeti veren kişilerin %53.4'ü 3-10 yıl arasında, %21'i 10-20 yıl, %7'si ise 20 yıl üzerinde deneyime sahip olduğu düşünüldüğünde, gerekli olan deneyimin firmalar açısından sıkıntı yaratması beklenmemektedir. Halihazırda çevre danışmanlığı yapabilecek toplam yetkili personel sayısının 12 bin kişi civarında olması nedeniyle, Ek-1 ve Ek-2 kapsamındaki tesislere A ve B sınıfı firmalarla hizmet verilebilmesinde herhangi bir personel eksikliği yaratması beklenmemektedir. Önerilen yönetmelik kapsamında hizmet verilebilmesinde en büyük eksiklik yönetmelikte tanımlanan temel eğitim programları ile izin ve lisans konularında belirlenmiş olan teknik uzmanlık sertifikalarının tamamlanmış olması gerekliliği olacaktır.

Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği ek-1 veya ek-2 listesinde yer alan işletmelerin bünyesinde kurulan, sürekli istihdam edilmek üzere en az iki personelden oluşan Çevre Yönetim Birimi ise C sınıfı olarak tanımlanmıştır. Mevcut durumda çevre yönetim birimi kuran işletmeler dışarıdan danışmanlık hizmeti almak zorunda değildir. Ancak özellikle çevre sorunları yaratma potansiyeli yüksek Bakanlıkça belirlenecek işletmelerin kendi bünyelerinde kurulan Çevre Yönetim Birimlerinin yanı sıra A sınıfı Çevre Danışmanlık firmalarından da hizmet alması önerilmiştir. Bu öneri, işletmelerin iç birimleri tarafından yapılan çevreye ilişkin kanun ve ikincil düzenlemelere uygunluğu, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığının değerlendirmelerinin dış bir taraf olan A sınıfı firmalar tarafından doğrulanması ile çevreye zarar verilmediğinden emin olunmasına yol açacaktır.

Çevre Danışmanlık firmalarının hizmet şartları için asgari fiyat tarifesi uygulanması, asgari fiyat tarifesine uyulduğunun kayıt altına alınması, danışmanlık veren tüm çevre yöneticilerinin gerekli temel eğitim ve teknik uzmanlık eğitimlerinin alınmasının sağlanması gibi öneriler, düşük ücretle, sahaya gitmeden verilen hizmetin iyileştirilmesini sağlayacaktır. A sınıfı danışmanlık firmalarının her vize döneminde en az 1 yeni mezun Çevre Yöneticisini işe alması önerisi de yeni istihdam sağlaması açısından önemlidir. Bu önerilerden asgari fiyat tarifesi uygulanması önerisi 01.11.2022 tarihli ve 32000 sayılı Resmi Gazete'de yeniden düzenlenerek yayınlanan Çevre Yönetim Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ile uygulamaya geçirilmiştir.

Çevre danışmanları tarafından hazırlanan aylık faaliyet raporları halen herhangi bir paydaş tarafından etkin bir şekilde dikkate alınmamaktadır. İşletmelerde çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik gerekli hukuki, ekonomik ve sosyal tedbirlerin alınmadığı, çevreye ilişkin kanun ve ikincil düzenlemelerin yürütülmediğinin bildirildiği aylık faaliyet raporlarının yazılım altyapısı ile yetkili birimi anında uyarabilecek bir düzenlemeye dönüştürülmesi sistemin iyileştirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Hem ÇED hem de Çevre Danışmanlık firmalarının ceza puanlamalarında önemli değişiklikler yapılması önerilmiştir. Firmalara verilen cezanın yanı sıra kusurlu hizmet veren personele de ceza verilecek olması, verilen ceza puanlarının vize döneminden bağımsız hale gelmesi, geliştirilecek yazılım altyapısı ile yetkili idarenin uygunsuzluklara müdahalesinin sağlanabilmesi önerileri alınan hizmetin kalitesini artıracak olması nedeniyle önemlidir.

Önerilen yönetmelik kapsamına 2872 sayılı Kanununun 11. Maddesi 5. Fıkrasında tanımlanan; "Atık üreticileri, atıklarının yönetimini atık yönetim sorumlusu olarak yetki verilmiş firmalar aracılığıyla da yerine getirebilirler. Ancak, Bakanlıkça nitelikleri belirlenen atık üreticilerinin atıklarının yönetimini atık yönetim sorumlusu firmalar aracılığıyla yerine getirmeleri zorunludur. Atık üreticilerinin sorumlulukları ile atık yönetim sorumlusu firmaların yetkilendirilmesine ve yükümlülüklerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

Atık Yönetim Sorumlusu Firma Yetkilendirilmesi şartları da eklenmiştir. Genel olarak işletmelerin Sıfır Atık, Depozito kayıt vb. belge alımları, atık beyanları, atık azaltımı, geri kazanım, bertaraf gibi

aslen Çevre Danışmanlık firmalarınca verilen çevre yönetim hizmeti kapsamındaki hizmetlerin, Atık Yönetim Sorumlusu firmalarca genişletilerek atık özelinde atık yönetim hizmetinin döngüsel ekonomiye katkı sunacak ve çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik bir hizmet vermesi planlanmaktadır. Bu amaçla öncelikli olarak A veya B sınıfı Çevre Danışmanlık yeterli sahibi firmaların Atık Yönetim Sorumlusu firma olarak yetkilendirilebilmesi önerilmiştir. A veya B sınıfı Çevre Danışmanlık Firması bünyesinde sürekli istihdam edilen Atık Yönetimi Teknik uzmanlık sertifikasına sahip 2 personel bulunması durumunda B sınıfı Atık Yönetim Sorumlu Firma olarak yetkilendirilebilmesi ve bu firmaların Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği Ek-2 de yer alan bazı tesislerine ve sanayi dışı atık üreticilerine (havalimanları, limanlar, hastaneler, alveriş merkezleri ve zincir marketler) hizmet verebilmesi önerilmiştir. A sınıfı Çevre Danışmanlık Firmasında sürekli istihdam edilen Atık Yönetimi Teknik uzmanlık sertifikasına sahip 3 personel bulunması durumunda A sınıfı Atık Yönetim Sorumlu Firma olarak yetkilendirilebilmesi ve bu firmaların Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği Ek-1, Ek-2 listesinde yer alan belirlenmiş tesislere ve sanayi dışı atık üreticilerine (havalimanları, limanlar, hastaneler, alveriş merkezleri ve zincir marketler) hizmet verebilmesi önerilmiştir. Atık yönetim sorumlusu firmalar yetki belgesi alabilmeleri ve atık yönetimi hizmeti verebilmeleri için A veya B sınıfı için Bakanlıkça belirlenecek olan tutarda teminat sunmakla yükümlüdür. ÇİLY Ek-1 işletmelerinde tam zamanlı Atık Yönetim uzmanı, ÇİLY Ek-2 işletmeleri ve sanayi dışı tesislerde ise haftada 1 gün tam zamanlı Atık Yönetim Uzmanı çalıştırılmasının zorunlu olması önerilmiştir. Ek-1, Ek-2 de yer alan atık yönetim hizmeti alması kararlaştırılan tesisler ile sanayi dışı tesislerin sayısı göz önüne alındığında, ülkemizde ilk etapta yaklaşık 1000 atık yönetim teknik uzmanlığına sahip çevre yöneticilerine ihtiyaç duyulacağı öngörülmektedir.

5.3. Politik Sürdürülebilirlik

Yeterlik hizmetlerinin etkinleştirilmesine yönelik kapasite geliştirilmesi amacı ile yürütülmüş olan çalışma sonuçlarının strateji planı ile uyumu, proje sonuçlarının yapısal etkileri (mevzuatta, uygulama kurallarında, yöntemlerde vb. sağlayacağı iyileşme) ile sürdürülebilir kalkınma ve çevrenin korunmasına yönelik faydaları bu başlık altında incelenmiştir.

Önerilen yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ve gerekli yazılım alt yapısının hazırlanması ile yetkilendirilmek isteyen firma tek bir başvuru ile ilgili 5 farklı mevzuata yönelik yetkilendirme alabilecektir. Böylece bürokrasi azaltılacak, her bir yetki kapsamında gerekli olan denetim yükü azalacaktır. Yetki almış firmaların iş ve işlemlerine kota getirilmesi, daha az deneyimli ve az personeli olan firmaların kirleticisi vasfı küçük tesislere hizmet verebilmesi, deneyimli ve personel sayısı fazla olan firmaların kirleticisi vasfı yüksek tesislere hizmet verebilmesi önerilmiştir. ÇED yetkilendirilmiş firmaların koordinatörleri üzerinden eş zamanlı olarak yürütebilecekleri projelere kota getirilmesi önerilerek, iş yükü fazlalığından ötürü yetersiz hizmet verilmesinin önlenmesine yönelik bir önlem alınmıştır.

Çevre danışmanlık firmalarının her vize döneminde yeni mezun Çevre Mühendisi istihdamı eklenerek, sektörde yeni mezunların iş bulabilmesi fırsatı yaratılmıştır. Hem ÇED, hem Çevre Danışmanlık hem de Atık Yönetim Sorumlusu firmada görev alacak personelin temel eğitim ve teknik uzmanlık sertifikaları almalarının önerilmesiyle sürekli olarak yeni bilgilerle donatılmış, verdikleri hizmete yönelik bilgileri tazelenen, güncel çevre konularına ve gelişmelere hakim çevre danışmalarının sektörde görev almalarının sağlanması önerilmiştir.

Çevre Danışmanlık firmalarında görev alacak olan Çevre Görevlisi tanımlamasının kaldırılması, «Yetkilendirilmiş Kişi» olarak değiştirilmesi önerilmiştir. Bu öneri 1/11/2022 tarihli ve 32000 sayılı Resmi Gazete’de yeniden düzenlenerek yayınlanan Çevre Yönetim Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ile uygulamaya geçirilmiştir.

Düşük ücretlerle yapılan hizmetin kalitesinin artırılmasına yönelik asgari birim fiyat tarifesi önerilmiş, asgari ücretin ödenmemesi veya iade fatura düzenlendiğinin tespit durumunda yetki

iptaline neden olabilecek ceza şartı getirilmesi önerilmiştir. Tesise gitmeden Çevre Danışmanlığı yapanların önlenmesi için, tesiste bulunma zorunluluğunun teknoloji ile desteklenerek, denetimin kolaylaştırılması önerilmiştir. Çevre yöneticilerince düzenlenen aylık faaliyet raporlarının dikkate alınmasını sağlayacak yazılım çözümü önerilerek, işletmelerin çevre kirliliğine neden olacak şekilde çalışmasının önlenmesi, çevre korunmasını sağlayacak yatırımları yapmasını sağlayacak öneriler verilmiştir.

Yatırımcı kuruluşların ÇED raporu hazırlama yetkisinin iptali ile, Çevre Yönetim Birimleri tarafından verilen çevre danışmanlık hizmetlerinin çıkar çatışması nedeniyle üçüncü taraflarca yerine getirilmesi önerilmiştir.

Hazırlanmış olan yönetmelik taslağı ile çevrenin korunması sağlanacaktır, önerilen yönetmeliğin başlıca avantajlarının aşağıdaki unsurlar üzerinde olacağı öngörülmektedir:

- Bakanlığın kontrol ve denetim mekanizmasının etkinleştirilmesi,
- Yetkilendirme sürecinde bürokrasinin azaltılması,
- Bakanlığa sunulan hizmet ve rapor kalitesinin artması için sertifika programlarının düzenlenmesi,
- Bürokrasinin ve denetimin kolaylaştırılması için yeterli hizmetlerinin tek bir çatı altında toplanması,
- Asgari birim fiyat tarifesi uygulanmasının sağlanması

Teşekkür

Bu yayın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından sağlanan mali destek ile 2021-2022 yılları arasında yürütülmüş olan Yeterlik Hizmetlerinin Etkinleştirilmesine Dair Kapasite Geliştirilmesi Projesi sonuçlarından hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynaklar

URL-1. (2022). ABCEP – Academy of Board Certified Environmental Professionals. Alıntı tarihi 14.06.2022 <https://www.abcep.org>

IEMA – Institute of Environmental Management & Assessment (ed.), (2011), Special Report. The state of Environmental Impact Assessment practice in the UK, United Kingdom, <http://www.iema.net/eiareport>

Jha-Thakur, U. & Fischer, T.B. (2016). 25 years of the UK EIA System: Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats. *Environmental Impact Assessment Review*, 61: 19-26.

URL-2. (2022). NREP – National Registry of Environmental Professionals, Alıntı tarihi 14.06.2022 <https://www.nrep.org>

ÇŞİDB – Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, (2022), Yeterlik Hizmetlerinin Etkinleştirilmesine Dair Kapasite Geliştirilmesi Projesi Nihai Raporu, Ankara, Türkiye.